

Školský logoped nadále zůstává zakotven v zákoně o pedagogických pracovnících

21.12.2023 - Kamila Abbasi | Ústavní soud ČR

Skupina 20 senátorů (navrhovatelka) se domáhala zrušení ustanovení zákona o pedagogických pracovnících, kterými byl zaveden institut školského logopeda.

Namítala, že logopedie je v civilizovaných zemích ryze zdravotnickým oborem. Tzv. školský logoped je přitom institut nemedicínský a pro obor logopedie zavádějící. Napadená právní úprava umožňuje provádět výkon logopedické péče, jinak podléhající zákonným omezením, a mimo stanovené profesní povinnosti a standardy. Fakticky svěruje zdravotní výkony pedagogům (nikoliv zdravotníkům) a za úplatu. Proto stěžovatelka navrhla zrušit § 2 odst. 2 písm. e) a § 18a zákona o pedagogických pracovnících.

Plénium Ústavního soudu (soudce zpravodaj Vojtěch Šimíček) návrh zamítlo.

Ústavní soud uvedl, že provádějí-li skutečně osoby bez kvalifikačních předpokladů zdravotní úkony, je taková praxe nejen v rozporu se zákonem, ale může zasahovat i do základních lidských práv. Neodborná a nekvalitní lékařská péče totiž může mít dopad na zdraví osob, které se jí podrobí. Napadená ustanovení zákona o pedagogických pracovnících nicméně takovou praxi v oblasti logopedie nezavádějí ani nelegimitizují. Zavádějí pouze institut školského logopeda jako pracovníka, který uskutečňuje výchovu a vzdělávání. Činnost školského logopeda definují jako pedagogickou činnost. Školský logoped je označen jako „pedagogický pracovník“ a pro výkon této činnosti je nutné získat odbornou pedagogickou kvalifikaci. Z napadené úpravy nelze dovodit, že by školský pedagog mohl vykonávat i nelékařskou zdravotnickou činnost, jako je tomu u klinických logopedů. Školský logoped by tedy měl „pouze“ přizpůsobovat výuku logopedické vadě žáka, kterou již předtím diagnostikoval klinický logoped.

Navrhovatelka tvrdí, že v důsledku praxe školských logopedů, kteří podmínky pro výkon zdravotní péče nesplňují, může docházet k újmě na zdraví dětských pacientů. Z důvodu nekvalifikovaného zásahu může být například stanovena nesprávná diagnóza a nemusí dojít ke včasnému rozpoznání a řešení vývojové vady řeči. To může vést k dosažení nižší úrovně vzdělání nebo zhoršení (či jen nezlepšení) zdravotního stavu.

Těmito námitkami podle Ústavního soudu navrhovatelka brojí proti faktickému stavu, kdy se za kvalifikované logopedy údajně vydávají i osoby, kterým pro tuto odbornou činnost chybí odpovídající speciální průprava, což však není problém samotné právní úpravy. Na nežádoucí faktický stav by pak měl reagovat stát a aktivně proti němu zakročit. Je to totiž právě stát, kdo je odpovědný za naplňování práva na ochranu zdraví. Dochází-li proto při výkonu praxe školských logopedů skutečně k překračování jejich odbornosti a vykonávají-li činnost, která přísluší pouze klinickým logopedům, pak stát disponuje prostředky, jak tento nežádoucí stav potlačit.

Dítěti, které by bylo takto nekvalifikovaně diagnostikováno, by svědčil nárok na plnou náhradu škody či nemajetkové újmy způsobené neodbornou péčí. Nelze proto vyloučit civilní žalobu. Současně neoprávněný výkon zdravotní péče podléhá kontrole správních orgánů podle zákona o zdravotních službách a zjištění pochybení zakládá přestupkovou odpovědnost. V extrémních případech lze uvažovat dokonce o odpovědnosti trestněprávní (konkrétně jde o skutkovou podstatu trestného činu neoprávněného podnikání).

Základním východiskem Ústavního soudu je však předpoklad, že každý člověk je svobodný a není povinen činit nic, co mu zákon neukládá. Z toho vyplývá, že také v otázkách péče o vlastní zdraví záleží jen na jeho svobodném rozhodnutí, zda (a v jaké míře) se podrobí určitým lékařským výkonům. Pokud se zákonní zástupci dětí s logopedickým problémem rozhodnou svěřit se namísto klinického logopeda do péče logopeda školského, jehož kompetence se omezují pouze na péči „nezdravotní“ povahy, nelze jim právo na takové rozhodnutí odepřít. Není úkolem Ústavního soudu, aby zakazoval možnost jedinců rozhodovat se pro některé řešení, které sami považují za vhodnější či správné. Podstatné je, aby při tomto rozhodování disponovali odpovídajícími informacemi.

Nález pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 38/23 je dostupný zde (682 KB, PDF).

<https://www.usoud.cz/aktualne/skolsky-logoped-nadale-zustava-zakotven-v-zakone-o-pedagogickych-pracovnicich>